

ZÁKLADY PRÁVNÍCH NAUK

P4

2007-03-14

ÚSTAVNÍ PRÁVO:

Historie:

- ✓ Se vznikem Československé lidové republiky vznikla roku **1920 první ústava** – byla kvalitní, platná a účinná až do konce 1948.
- ✓ V „dvouletce“ vznikla řada nekvalitních zákonů, roku **1948 druhá ústava**.
- ✓ Roku **1960 třetí ústava** – s novelizacemi byla platná a účinná až do rozpadu federace roku 1993.
- ✓ V roce **1993 čtvrtá ústava**, současná. Česká strana měla pouze federální ústavu, Slovenská měla navíc i vlastní ústavu a současná ústava vznikala v rychlosti až když Slovensko oznámilo odtržení.

Složení ústavy:

- ✓ Člení se do článků, ne do paragrafů.
- ✓ Vlastní text ústavy je uvozen preambulí, která nemá právní závaznost.

Hlava I. - Obecná ustanovení:

- ✓ Konstatuje samostatnost státu, nabývání, pozbývání občanství, státní symboly.

Hlava II. - Moc zákonodárná:

- ✓ Svěřena parlamentu, který má dvě komory – Poslaneckou sněmovnu (200 poslanců na 4 roky) a Senát (81 senátorů na 6 let, každé 2 roky se třetina obměňuje).
- ✓ Volby jsou svobodné (máme právo volit, ne povinnost), rovné, přímé (ne plná moc), tajné.
- ✓ **Pojmy:**
 - **Volební právo:**
 - Aktivní – právo volit, získává se dovršením 18 let.
 - Pasivní – být volen, do místního zastupitelstva 18 let, do poslanecké sněmovny 21 let, do senátu, prezident 40 let.
 - **Způsob voleb:**
 - Poměrné zastoupení – poslanecké mandáty se rozdělují podle počtu hlasů odevzdaných voliči pro jednotlivé kandidátní listiny, např. do poslanecké sněmovny.
 - Většinový systém – v daném volebním obvodu je zvolen ten kandidát, který získá nejvíce hlasů, např. do senátu.
- ✓ **Poslanecké imunity** – nelze postihovat za to jak hlasují, za projevy učiněné v prostorách poslanecké sněmovny a senátu, za přestupky, nelze trestně stíhat bez souhlasu komory, jejíž je členem, nelze zadržet při páchání trestného činu.
- ✓ Z Poslanecké sněmovny jde návrh do Senátu a **senát může** návrh:
 - **Přijmout.**
 - **Zamítnout** – Poslanecká sněmovna může potom většinou (101 hlasů) zákon přesto schválit.
 - **Vrátit** s pozměňovacími návrhy.
- ✓ **Instituce – odpovědnostní trojúhelník:**
 - Poslanecká sněmovna jmenuje prezidenta, prezident jmenuje vládu, vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně.
 - Je-li vyslovena nedůvěra vládě, musí vláda podat demisi k rukám prezidenta a při nepřijetí demise může být rozpuštěna Poslanecká sněmovna a mohou být předčasné volby.

Hlava III. - Moc výkonná:

- ✓ Svěřena prezidentovi, vládě a státnímu zastupitelství.
- ✓ **Prezident:**
 - Musí být bezúhonný, starší 40 let, volen nadpoloviční většinou parlamentu, volen na 5 let a na maximálně 2 volební období za sebou, užívá absolutní imunitu, kromě vlastizrady.
 - Práva a povinnosti prezidenta: jmenuje vládu, soudce, pdepisuje zákony, zastupuje stát na venek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, je vrchním velitelem ozbrojených sil, jmenuje a povyšuje generály.
 - Časté diskuze:
 - Má právo zmírňovat a odpouštět tresty – jednotlivé individuální situace.

- Právo udělovat amnestie – rozhodnutí plošné
- ✓ **Vláda** – je chápána jako orgán kolektivní, rozhoduje ve sboru nadpoloviční většinou svých členů. Není určen počet členů vlády, doporučen je lichý počet.

Hlava IV. - Moc soudní:

- ✓ **Moc soudní** = nezávislost. Je nezávislá na příkazech, zákazech. Rámec činnosti dává pouze platná právní úprava.
- ✓ **Soudy:**
 - **Soud ústavní** – soudce jmenuje prezident na 10 let, neřeší konkrétní spory, ale například odpor dvou zákonů. Rozhodnutí vychází ve Sbírce zákonů a nazývají se „nález“ = rozhodnutí ústavního soudu.
 - **Soud obecný** – řeší spor konkrétních stran.
- ✓ **Struktura soudu:**
 - **Nejvyšší ČR** – návrh na obnovu řízení, možnost odvolání v obchodních sporech.
 - **Nejvyšší správní ČR** – související s činností ombudsmana (správce lidských práv).
 - **Vrchní** – možnost odvolání proti rozhodnutí krajského soudu.
 - **Krajské (městské)** – možnost odvolání proti rozhodnutí okresního soudu, obchodní spory 1. instance.
 - **Okresní (obvodní)** – majetkové, pracovně-právní, rodinně-právní spory, příslušný je soud, v jehož obvodu má bydliště ten, koho žalují.

Další instituce:

- ✓ **Nejvyšší kontrolní úřad NKÚ** – prezidenta volí prezident republiky, provádí bez ohlášení kontroly tam, kde se hospodaří s prostředky ze státního rozpočtu.
- ✓ **Česká národní banka ČNB** – guvernéra volí prezident republiky, je centrální banku, pečuje o stabilitu měny, jako jediná banka má emisní způsobilost (vydává nové bankovky, i pamětní bankovky či mince).